

Kalaallit Nunaat

sermimik qalligaanngitsoq

– minnerpaamiit nuna tamakkerlugu

Ilusaasa aappaat

Bo Elberling

GYLDENDAL

Imarisai

Aallarniut	10
Silap pissusaa allanngorartooq	20
Nuna nuititertoq	44
Oqaluttuarisaaneq qerisoq	72
Sermimiit imaanut	98
Naasut naleqqussarnerat	126
Nunalerineq – maanna siunissamilu	162
Issittumi metani	184
Inoqajuitsoq issittoq	208

Aallarniut

Kalaallisuunngortitsisoq: Kuupik V. Kleist

Ilusaata aappaannut tikilluarit

Kalaallit Nunaat assiliisartunut pilerinarluinnartuuvoq. Inuit, nersutit timmissallu tamarmik atuakkiani assigiinngitsuni uppersaasarsugaapput. Nunat alianaatsorsuit imaluunniit qaarsut mequutsut tunuliaqutaagajuttarput. Atuagaq una Kalaallit Nunaata sermeqanngitsortaanut oqaasertamigut assitigullu tunngatitaavoq.

Kalaallit Nunaata sermeqanngitsortaa arlalitsigut qeriuannartumit nunap iluaniittumit sunnigaavoq. Atuakkiap matuma aallaavigaa nunaminertat qeriuannartortallit allanngorartuusut paasiniassallugit. Tamakku nunaminertat siullermeerluni takuneranni immaqa nunaminertat taamaattut allanngujitsuusutut isigineqarsinnaasarpur, qaqqat portusuut takussaasarmata – naak ukiuni tusintilikkaani nungujartorsimagaluartut. Pivusoq tassaavoq nunami takussutissaqartuarmat, nunap aalajuarnernanur allanngorartuarnernanullu uppersaataasunik. Amerlanertigut allanngoriartorneq arriitsuaqqamik pisarpoq, aammali tassanngaannartumik ippiit nungujartuleriataarsinnaasarpur, nunat imermik qalligaasut imaalunniit sermeq arriitsumik siuariartorusaartoq. Taamatut allanngoriartornerit avatangiisit allanngornerannik pissuteqartarpoq, soorlu qeriuannartup aalersimaneramik, nunaminertat nakkaattut, nunap akui silaannarmut anillakaattut, allarpassuillu.

Atuakkiornermi siunertarineqartoq tassaavoq, silap pissusaata, naasut, nunap iluata uumassuillillu tappiorannartut imminnut sunneeqatigiittarnerinut tunngasutigut, ilisimatuussutsikkut misissuinikkut paasisat kingulliit soqutiginarnerpaat tupaallannarnerpaallu oqaluttuarissallugit. Pingaarnertut sammineqartut tassaappur Center for Permafrost-imi (CENPERM) ilisimatuussutsikkut misissuisut 2012-imiit 2020-imut suliarisimasaat paasisimasaallu. Qitiutinneqartut tassaallutik tunngaviumik ilisimatusaatit aammalu atorineqartussatut siunertaqarluni ilisimatusaatigineqartut, assersuutigalugu Kalaallit inuusaaserisimasaannit kingornutassat nunalerinermullu tunngasuteqartut. Ilisimatuussutsikkut misissuinerit Kalaallit Nunaat tamakkerlugu ingerlanneqarsimappur – avannaanit kujataanut aamma kangianit kitaanut. Atuakkap matuma isikkuata aappaa una, paasisat kingulliit 2020-ip tungaanur paasineqarsimasut tunngavialugit nutartigaavoq.

CENPERM tassaavoq Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning-imi (Københavns Universitet) ilisimatusarfik, Danmarks Grundforskningscenterimit aningaasalersugaasoq. CENPERM suleqatigiinnit pingasunit qanittumik suleqatigiiffiuvoq. Tassaappullu Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning aamma Biologisk Institut, tamarmik Københavns Universitetimiittut aamma De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland (GEUS), CENPERM-imi ukiuni siullerni arfinilinni ilaasimasoq.

Ilisimatuussutsikkut allaaserisat 250-ini amerlanerusut CENPERM-imi ilisimatusartunit peqataafigineqartut nunani tamalaani ilisimatuussutsikkut paasisat pillugit saqqummersartuni 2012-imiit 2020-imut saqqummersinneqarsimapput. Atuakkap naanerani allaaserisat, inuit CENPERM-imut toqqaannartumik attuumassuteqartut aqqi kiisalu allaaserisat suliarineqarneranni suleqatigineqarsimasut pingaernerit, nalunaarsugaapput.

Atuakkiornermi matumani anguniagaavoq, naturgeografit, ujarassiuut uumasorsiuullu pinngortitami misissuiartoraangamik sakkuusiviat takutissallugu. Atuartussatut naatsorsuutigineqartut tassaallutik takornariat saniatigut pinngortitamik soqutigisallit aamma issittumi uumassuillit nunallu sananeqaatai pillugit suliaqartut.

Augusti | Zackenberg

Kuummi issip takkuteqqaarnera. Issittumi aasap naajartulernerani sorpassuit unerartarput. Nunap iluani imeq qeriartortarpoq, kuaaqqat sikusarput kingusinnerusukkullu kuuit annerit kuussuillu.

Atuakkiornermi anguniarneqarpoq pinngortitami pisartut, sananeqatinit mikinerpaaniit nunap immikkoortuatut annertutigisunut sunniutaasartut, pillugit paasisat nutaat takussutissaqalersissallugit siammartissallugillu. Annikitsuinnarnik misissuilluni pinngortitami pisartut, nunap ilaani annertuumi kingunerisinnaasai paasissallugit ajornakusoorsinnaavoq. Tamanna aaqqissuussamik nutaamik eqqarsariaaseqarnissamik piunasaqarpoq, assersuutigalugu laboratoriani misissuinerit pinngortitami piviusumi misissuinerit assersuutissallugit kiisalu Kalaallit Nunaat tamakkerlugu aammami Issittoq tamakkerlugu, paasisat qanoq ililluni paasineqarsinnaanerit angussagaanni. Tamanna tassaavoq nuna pillugu ilisimatusarnermi qitiulluinnartoq. Atuakkami matumani Kalaallit Nunaat tamakkerlugu nuna sermimik qalligaanngitsaq pineqarpoq. Ukiuni 100-ni kingullerni pisimasut aallaavigineqarput – mianersortunngumillu ukioq 2100 tikillugu siulittuisoqarluni.

Pinngortitami pisartut isiginiarneqartut annertunertigit silap pissusaata allanngoriartorneranit aallaaveqarput. Kalaallit Nunaanni qooqquniit qaqqat qaavinut, sermersuarmiit imaanut kiisalu Kujataaniit Avannaanut, silap pissusaa allanngorartaq takussutissaqarpoq. Tamanna pissutigalugu Kalaallit Nunaat misissuiffigaarput.

Atuagaq arfineq pingasunik kapitaleqarpoq:

Silap pissusaata allanngorartuarp silarsuaq issittoq allanngorartartoq nittarsaappaa. Ukiut kingullit 100-t isiginiarneqarput, ukiup kaajallakkiartornera aamma silap pissusaata, nunap qeruaannartup naasooqassutillu imminnut ataqatigiinnerat. Kapitalimi tassani sila aamma inuit ullumikkut Kalaallit Nunaanni inuusut oqaatigisaat qitiupput.

Nuna nuititertoq tassaavoq nunap ilaanut qeruaannartortalimmut tunngasoq – silap pissusaata sunniisarnera qajannartoq pillugu. Nunap ilaa allanngujitsaq nunallu qeruaannartup ataaniit ilusilersuiffiugai, nunallu uukkaattartut annertuumillu nungujartortartut.

Qangaaniit qeriuarsimasoq uumassuseqalersarpoq qalliallattutullu ililersarluni, nuna nungujartuleraangat qeruaannartorlu aakkiartuleraangat. Inuit Kalaallit Nunaanni ukiut 3500-t sinnerlugit pinngortitami inuusimapput pinngortitamillu inuuniuteqarlutik. Qimatarisarsimasaat nunarsuarmi kulturikkut pinngortitat nungusimannngitsuunerpaajugaluarlutik massakkut silap pissusaata allanngoriartorneranit annaaneqaqqajaalerput.

Sermimiit imaanut, nukiit nunap ilusaanut aalajangiisumik ilusilersueqataasartunut tunngavoq. Aputit sialuillu annerpaartaat aputitut sermersuarmut nakkaasarpit. Sermersuarmiit nunamilu apummiit imeq immap tungaanut ingerlaartuarpog. Erngup akuisalu kuuqqatigut kuussuartigullu kuunnerat sermersuup immallu attaveqaatigaat, taakkualu akornanni nuna sermimit qalligaanngitsoq pilersitaralugu.

Naasut naleqqussartarnerisa, naasut issittumi pinngortitamut sunniuteqarnerat takutippaa. Silap pissusaata allanngornera naasunut sunniuteqartarpoq. Naasoqassutsip allanngortarnera erngup nukiillu oqimaaqatigiinnerinut attuumalluinnarpoq, aamma minnerunngitsumik kulstoffip kvælstoffillu kaaviaarnerannut pingaaruteqartorujussuulluni. Ilanngullugu allaaserineqarpoq, misileraanerini pinngortitami ataqaatigiiaartumi allanngortitsiallannerit, soorlu kissatsinnerisigut imaluunniit aputit annertusineratigut, susoqartarnersoq.

Nunalerineq – maanna siunissamilu Kalaallit Nunaata Kujataani Kitaanilu pingaarutilerujussuuvoq. Tamaani qooqqut naggorissut qaqqallu iigaat qorsuusut takussaapput. Tamaani inuit nunalerinermik inuuniuteqartut inuupput. Aasat kiannerulissappata immaqa nunalerineq annertusarneqarlunilu inearneqarsinnaavoq.

Issittumi metani, issumi uumassusillit tappiorannartut nunap qaavata silaannaallu akornanni metani angallattarpaat. Pingaaruteqarpoq annikitsumik misissuinikkut uumassusillit tappiorannartut qanoq sunnerneqartarnerisa paasineratigut, tamatuma nunami sermimit qalligaanngitsumi annertuumi metanip aniasarnera millugunneqartarneralu paasineqarsinnaammat. Tamatuma silaannaap qanoq katitigaaneranut silallu pissusaanut sunniuteqarpoq, tamattalu sunniuteqarlutalu tamatumingga sunnigaasarpugut.

Inoqajuitsoq issittoq, Peary Land, Kalaallit Nunaata avannarpiianiittoq pillugu oqaluttuaavoq. Tamaani inoqajuitsoq issinnerpaasoq tasinnguillu naggorissut tamarmik nassaassaapput, Qalasersuarmiit 1000 km-init qaninnerusut. Tamaani uumassusillit avatangiisit immikkuullarilluinnartut naleqqussarfigisimavaat. Aamma tamaani naatsorsuutigineqarpoq silap pissusaata allanngoriartornerata takussutissartai annertunerpaat pissasut.

Qujanaq

Siullermik inuit sullarissut CENPERM-imik ukiuni qulinngulersuni ingerlatsisuusimasut qutsavigerujusuarpakka. Paasisat atuakkami uani nittarsaanneqartut annertunerpaartaat inuppassuit suleqatigiinermikkut pilersitaraat.

Carsten Egevang-imut immikkut qujaniarpunga, taassumami suliaq tamaat peqataaffigaa, asattu-artumik pitsaalluinnartumillu suliaariaaseqarluni atuagaq ilusilersorsimavaa. Pernille Ladegaard-Pedersen-imut Elise M. Biersma-mullu qujanarujussuaq, taakku atuakkap tuluttuunngortinnerani ikior-mannga aamma Andreas Westergaard-Nielsen kiisalu Jørgen Hollesen qutsavigaakka atuakkammi nunap assingi takussutissiallu amerlanersaat suliarimmatigut. Aviaja Zenia E. L. Hauptmann qutsavi-gaara issuaanernik kalaallisuumiit qallunaatumut nutserineranut.

Assiliasat allatut allassimasoqartinnagu uanga assilisaraakka. Assiliisartulli allat qujassutissaqarfi-geqaakka allisissiuserluni assilisaatitik nangaarianngivillutik atorsinnaatimmatigik. Core Facility for Integrated Microscopi, Københavns Universitet qujanaq, pingaartumillu Clara Prats aamma Ramon Liebrechts, allisitsiummik aammalu scanning-elektronmicroscopi-mik (CryoSEM) assilisanik ikior-mannga. Claudia Baittinger aamma Yvonne Schuster aamma qutsavigaakka allisitsiummik assilisanut Qeqertarsuarmiillu issutunik titartakkanut. Dirk Wagner, Nadia Mykytczuk, Lyle White kiisalu Kathrin Rousk aamma Pia Pedersen qutsavigaakka uumassusillit tappiorannartut assignut, Agata Buchwal naasut qupisat assinginut. Immikkut qujanarujussuaq Christine Elfriede Elberling savat assignanut aamma Sophie Elise Elberling naasut sikkerneerullutik kingunissaanngornikut ullaakkut seqiner-mi assignanut.

Tamakku saniatigut arlalissuit allakkannik atuaqqissaarsimasut: Ole Bennike, Elise M. Biersma, Karen E. Bjerre, Hanne H. Christiansen, Heidi Elberling, Thomas Friborg, Jens F. Jensen, Mikala Heckschjer, Birger U. Hansen, Jørgen Hollesen, Ole Humlum, Aart Kroon, Anders Michelsen, Morten Rasch, Riikka Rinnan aamma Andreas Westergaard-Nielsen. Eqquissuunngitsut paasiuminaassinnaasullu tikkuar-torneqartarsimapput, tamatumali ajuusaarnaraluartumik sulikukkuneqarsinnaanera pinngitsoortis-sinnaanngilaat, tamanna soorunami uanga kisima akisussaaffigaara.

Aamma qutsavissaaqaat assiliissutunik misissuiffinniittunik ullullu tamaasa nammineerlutik assi-liisartunik nakkutiginnissimasut. Tassani pineqarput atuakkap ilusaata siullermiilli Ulf Thomas-imit Paul Christiansen-imillu aqqissuunneqarsimasumit kingornalu ilusaanut allanut. Andreas Wester-gaard-Nielsen, Birger Ulf Hansen, Charlotte Sigsgaard, Jens Gammeltoft allallu Greenland Ecosystem Monitoring-imiittut (GEM) qutsavigaakka suleqatigisimanerannut.

Immikkut qutsavigaara Gyldendal, tassani Axel Kielland aqqissuisuunerusimasoq massakkullu Natur og Naturvidenskab-imi siunnersortaasoq, atuakkiornissamik aallarniisimasutut kingornalu suliniummut tapersersuiarsimasoq. Aamma aqqissuisoq Kasper Gade qutsavigaara oqaatsit ilusilersuinerlu pillugit qassiinik siunnersuisarsimaneranut.

Naggataagut ilaqtakka qaninnerit uummammit pisumik qutsavigerusuppakka, aqputaa tamaat peqataasimmata. Anaanannut Svalbard-imi imeqqutaallap saassummani qimaasariaqarsimasumut, kingornali eqqissilluni unnuap seqernani eqqissisimaarsinnaasimasumut. Qatanngutinnut Hanne-mut qitornaanullu, Kalaallit Nunaanneeqqaarnermini tupermi Qajaami kingornalu Angakkussarfimmi kunnigikkormiut kaffisoqatigineqarneranni misigisaqarsimasunut. Soorunami minnerunngitsumik nammineq ilaqutannguakka Sophie, Christine, Elise aamma Heidi nangaassuteqaratik Kalaallit Nunaanni aasap ullorpassuini sivisuuni peqataasimasunut. Ilusaasa aappaat manna ilaqtannut pigittippara.

*Asannilerujussuarneq
Inuit asannilerujussuartartut
eqqumiitsumik pissuseqartarput:
Taakkumi uummatertik utertikkusuttanngilaat*

(Flemming Jensen: Îmaqa fra 1999)

Suna tamarmi utikattuutuvoq. Tassami Itinnerup aqputaani Kalaallit Nunaata kitaani Qeqertarsuarmi, anori persorisoq Kalaallit Nunaannut Heidi ilagalugu tikeqqaarpunga. Itinnerup aqputaani tuparluta ippeqeqaagut, kuuit aqqutissatsinni ikaarsinnaaneq ajorpavut, masattaqaagut, tuperpullu kingorna Ilulissani anorersuarmit uppisinneqarpoq – taamaakkaluartoq Kalaallit Nunaannut asannilertoorpugut. Ukiuni tulluittuni 30-ni Kalaallit Nunaannut angalasaqattaavissorpugut – minnerunngitsumik Elise, Sophie aamma Christine ilagalugit, angalaqatigiittarnitsinni Sikuiuitsoq Kujalleq ilanngullugu. Pakatsinngisaannarpunga – aamma neriuppunga illit atuartoq pakatsissanngitsutit.

Bo Elberling

Sermip immallu akornanni nuna nuititerpoq

Kalaallit Nunaat immikkut misigisaqarfiusarpoq imaaniit tikikkiartorlugu – ukiuni untritolinni taamatut pisarsimavoq, angallammik qisuusumik tingerlaasersortumik – ernummateqarani eqqissilluni. Tarneq qimannagu, eqqarsaatit isumassarsiallu nutaat pinngoralersarput, isillu eqqissisarput nuna alutornar-toq naassaangitsorlu isigalugu. Silaannaq minguitsumiit minguinneruvoq, imarpalunnerlu arlaanni ujaqqat sisoorpalunnerannit, sermip iigarluni imaanut nakkarpalunneranit imaluunniit arferup aner-sarpalunneranit akuneqartarpoq. Umiarsuarsuaq qisuusoq Activ 2011-mi ilulissat akunnisiorlugit, nunarsuup isuatut misinnartumut, apuunniartariaqarsimavoq. Apuuffissatsinni nunamik aalanngitsu-mik tummisaqalerpugut. Ullumikkut qujanartumik GPS-it atorlugit tamatigungajak nunamut apuun-nermi sumiinnerluni nalunarneq ajorpoq. Taamaattuaannarsimangilarli.

Ulloriarsiooq aamma ujarassiuujusoq Pytheas (ukiulersuisaaserput ukiunik 300-nik sioqqullugu) tusaamaneqarpoq Issittumut siulliulluni angalaniarsimanerminik. Ima avannarpartigisimavoq up-fernarsisinnaalersimallugu, avannarparterluaraanni seqineq aasakkut tarrissaartartoq. Taamanili oqallisaasimaqaaq qanoq avannarpartigisimanersoq: Island, Norge imaluunniit Kalaallit Nunaat taku-sinnaalersimanerpai? Nuna Thule-mik taasimavaa.

Thule nunarsuup assinganut ukiup 140-p missaani ilanngunneqarpoq, grækerip nunalerituup ma-tematikeriusup nunarsuup assinga allorniusanik sanimukaartunik tukimukartunillu aallaaveqarluni titartarmagu, Thule allorniusat sanimukaartut 63-iata missaanut inissillugu. Pisimasoq pingaarut-tilik alla tassaavoq, danskip Claudius Clavus-ip 1427-imi nunap assingani siullermeerutaasumik Is-land Kalaallit Nunaallu ilanngullugit titartarmagu. Clavus-ip Ptolemaios-ip suliai misissuataarsimavai, nunallu assigninik titartagai Ptolemaios-ip assaminik allagaasa akornanni nassaarineqarsimapput. Clavus-ip tupaallannartumik eqqortumik Kalaallit Nunaata kujammut isua inississimavaa, ilimanar-poq paasissutissat pissarsiarisinnaasani arlariit aallaavigalugit, ilaatigut qanga Kalaallit Nunaannut angalasarsimasut sumiiffisiortarsimanerminnik allattugaataat, saga-ni allaaserineqartarsimasut. Norge-miit nunatsinnut oqaluttuarineqarpoq: “Bergen-imiit kimmur Hvarf-imut (Nunap isua) Kalaallit Nunaanniittumut ingerlasoqassasoq, Island sineriaanut qanittukku kujaqqullugu, Irland-imit marlori-aataanik avannarpasinnerusukku”. Clavus Trondhem-imiit, Bergen-imiit Roskilde-miillu ulloriarsiuut allattugaataannik takunnissinnaasimassasoq ilimanarpoq. Taamaalilluni Nunap isua eqqortumik su-miissusersinnaasimassavaa. Atlantikorli kukkulluinnarluni annertussusaata sisamararterutaannaanik annertussusilersimavaa. Aamma Kalaallit Nunaat nunatamigut Ruslandimut atasutut kukkulluni titar-tarsimavaa. Kisianni tassa Kalaallit Nunaat nunarsuup assiliorneqartarnerani siullermeerutaasumik ilanngunneqarpoq latinerisut Gronlandia-mik taaneqarluni.

Nunap assinga Kalaallit Nunaat ilanngullugu, Willem Janszoon-ip 1648-mi suliaa kobber-imut kingartukkatut assilia-liaq assammik qalipaasersugaq (41 x 52 cm). Willem Janszoon Blaeu taamani nunap assiliortartuni pikkorinnerpaanut ilaavoq, Holland-imi 1571-imi inunngorsimasooq Tycho Brahe-mit ilinniartitaasimasooq ulloriarsionermi atorussanik sanasartutut nunallu assingnik titartaasartutut. Blaeu nunarsuarmi tusaamasaassutigiligaa tassaavoq nunat assig-nik kusanartunik titartaasartutut, ilaatigut matuma qulaani nunap assinga 1684-imi suliaq. Nunap assingani ilaatigut ilisimasassarsiorlutik angalasartut Janes-ip, Foxe-p Button-illu suliaat uuttortagaallu kingulliit katersugaapput, taak-ku Sullualluup ujarnarani Kalaallit Nunaata kitaata ilaa assiliorsimavaat.

Nunarsuup assingi aamma tassaapput nunarsuarmi pissutsinik takutitsisut. Pissutsinik takujumi-narnerulersitsisarput, silarsuarmi killeqanngitsuusaasumi paasiuminaatsumilu. Tamanna Kalaallit Nunaannut immikkut atuussorinarpoq. Clavus-ip 1427-imi nunap assiliorernerata kingorna uki-ut ingerlaneranni Kalaallit Nunaata takutinniarneqartarnera eqqumiitsortaqluni paasiuminaats-ortaqrpoq. Tamanna pissuteqrpoq Mercator-ip 1569-imi nunarsuarmik assiliornermini Kalaallit Nunaat tupaallannartumik eqqortumik qeqertatullu immikkoortutut inississimmagu. Taamanikkut inoqarsimagunangilaq Kalaallit Nunaata avannaarpiaanut angalasimasunik tamaaniluunniit nuna-mik assiliornermasunik. Iisimasat suut 1569-imi nunamik assiliornermi tunngavigineqarsimanersut paasiuminaappoq, taamaakkaluarterli ukiuni 300-ni tulluuttuni assiliorneq taanna eqqornerpaajuvoq. Nunamik assiliat amerlanerit 1569-ip kingorna suli Kalaallit Nunaat Siberiamut atasutut takutittar-paat, taamatullu isigininneq aalajangiusimaneqarsimavoq allaat 1865-imi, geografit nuimasut akor-nanni, Petermann siuttuliullugu. Aatsaallu 1891-imi Robert Peary-p oqallinneq taanna naggaserpaa, nammineq takugamiuk Kalaallit Nunaat qeqertaasoq.

Kalaallit Nunaata sermimik qalligaanngitsup tamakkiisumik assiliorneqarnera aatsaat kingusin-nerujussuakkut naammassineqarpoq. Imaatigut aqqutit sinerissallu ilaa, arfanniat, paasisassarsior-lutik angalasut kiisalu ilisimatusartut imartanut avannarpasinnernut apuuttarnerat ilutigalugu up-pernarsaasersorneqarput. 1855-imi Coltons Map of the Arctic or North Pole-Geographicus (issittup qalasersuullu assiliorneqarnerat) naqiterneqarpoq. Tassanili Tunup avannaata sineriaata annersaa titarnermik kittaartumik nalunaarsugaavoq. Avannamut killiga ilisimaneqanngilaq, sumiiffillu aqqi ataasiakkaaginnaat takussaapput. Piffissami tassani avataarsuata qinngutit spejlteleskop-it atorlugit ilisimatusarfigineqarnera, nunarsuatta avannaarpiaanut ilisimasassarsiorniartut atortorissaarusor-tarneranniit, pikkoriffigineqarneruvoq. Avataarsuata Qilaap sillia (Mælkevejen) uagut najugaqarf-igisarput assiliorlugu annertuumik suliaqartoqareersimavoq – Kalaallit Nunaat qeqertaanersoq suli ilisimaneqanngitsoq.

Piffissami sivirusumi Clavus-ip Colton-illu akornanni, nunap assingi titartarneqartinneqartarsimapput minnerunngitsumik europami kunngit fyrstillu piunasaannik. Nunalerituujuneq nunaluunniit assiliorneq atorfiusimavoq ataqqinartoq. Suliassap annertunersaa tassaasimalluni ilisimatusaatigalugu angalasut nalunaarusaannik atuarneq imaluunniit nunap assinginik titartaasartut suliallit allat alapernaaserneqarnerat. Nunanik assiliani kukkussutigineqartartut ilanngullugit assiliorneqartarsimapput, soqutiginarporli qanoq eqqortigisumik titartaasinnaaneq assigiinngitsorujussuusarmat, assersuutigalugu sinerissat titartarneqarnerat eqqarsaatigalugu. Nunap assingi tamarmik aalajangersimasunik naleqqiussilluni titartarneqartarput, tassanngaanniillu ajornakusoortua tassaalluni naleqqiussamiit naleqqiussamut titarsinissaq. Nunanik assiliorartut ilaasa kittaartunik titarsineq atortarpaat, naleqperfiit imminnut ungasippallaaraangata, allalli takorluiniiallaqqinnerusarlutik. Anguniarneqartarpoq piviusoq sapinngisamik tamakkiinernaamik (kusanarnerpaamillu) ersersissallugu aammali paaserusullugu, ilisimasassarsiorluni angalanerup tullia sumut ingerlassanersoq naleqperfiit nutaat naleqqunnerit nassaariumallugit.

Ilaatigut nunamik assiliortartup suliai ullutsinni ilisimatuup Kalaallit Nunaanni suliaanut assersuuneqarsinnaapput. Paasisat annertusiartornerat ilutigalugu ataqatigiiaartunik paasinnineq annertusiartortarpoq suullu ilisimanagit paasineqartarluni, taamaalilluni ilisimatusarfusariaqartut nutaat suunersut paasineqartarlutik.

Taamaammat اساسارا atuartoq, takussutissiamut suli amigaateqangaatsiartumut pisartorpassuit imminnut ataqatigiittut katitigaasullu tikilluarit, pissutsit ullumikkut minnerunngitsumillu siunissami annertuumik, pingortitap Kalaallit Nunaata sermimik qalligaanngitsumiittup silallu pissusaata allanngoriartornerata imminnut sunneqatigiittarnerannut tunngasut. Katitertakkatut naammassineqanngitsutut ippoq, ikkutalli nutaat tamarmik assilissamut ilivitsumut pingaaruteqarput. Nunamik assiliortup suliaatulli – suliaq naammassinngisaannassaaq. Nutaamik paasinnilernissamik ilimasunneq tassaagunarpoq ilisimasassaliorluni sulinermi matumani kajumissaataasut annersaat, tassaavorlu atuakkap matuma aallaavia.

